

Existují důvody pro odmítání podpory aktivních řepařů, nebo jde jen o záminku pro získání bezpracné neodůvodnitelné renty?

ARE THERE REASONS FOR REJECTING THE SUPPORT OF ACTIVE BEET-GROWERS
OR IS IT ONLY A WAY TO EASILY COME TO MONEY?

Cílem tohoto sdělení je předestřít fakta, která nebude možné nijak zpochybnit – je-li pravdivost předkládaných informací objektivně doložitelná a ověřitelná. Nemá skandalizovat či útočit na subjekty, o kterých se zmiňuje.

Krátké osvěžení paměti úvodem

Autor článku považuje za nezbytné připomenout některé skutečnosti, které byly eurokomisařkou paní Mariann Fischer-Boelovou deklarovány od počátku prací na reformě Společné organizace trhu s cukrem (SOTC) v rámci EU – a které se některým již nedaří vybatit.

Konečná podoba reformy, její cíle a metody provádění byly opakovaně a složitě projednávány v rámci orgánů EU v období od října 2005 do února 2006. První výměna názorů jednotlivých resortních ministrů proběhla 24. a 25. října 2005 v Lucemburku. Následovalo jednání resortní Rady ministrů (RM) v Bruselu (22. až 24. listopadu 2005), kde bylo dosaženo většinové shody na principech reformy SOTC. Tento proces byl završen na zasedání RM pro zemědělství a rybolov 20. února 2006 (za Českou republiku byl přítomen státní tajemník ministerstva zemědělství ing. Miroslav Toman) schválením reformních nařízení RM č. 318, 319 a 320/2006.

V tiskovém prohlášení ze zasedání RM pro zemědělství a rybolov z října 2005 (ref. č. 13130/05 Presse 258) je na straně 13 citace komisařky M. F. Boelové, kdy obhájí 60% kompenzaci ztrát příjmů pěstitelů cukrovky. Argumentuje tím, že stejná výše kompenzace byla i v předchozích reformách SOT v letech 2003 a 2004. Tento údaj byl na jednání RM pro zemědělství a rybolov z listopadu 2005 (ref. č. 14178/05 Presse 290) ještě navýšen, přičemž schválená výše kompenzace byla těsně nad úrovní 64 % (viz s. 7).

Z uvedeného lze učinit jednoduchý závěr – schválená kompenzační platba (ať už v systému SFP nebo SAPS) měla „dovrhnout“ část snížené ceny cukrové řepy, kterou předpokládala schválená podoba reformy SOTC. Z hlediska objektivnosti je nutné doplnit, že Komise ES postupně „dopravovala“ dnes platnou konečnou podobu reformy – a to i některými nesystémovými kroky.

Zmíněné skutečnosti, dle našeho názoru, vylučují úvahy některých zemědělských podnikatelských subjektů, zejména moravských, které však tato fakta dobře znají, nebo alespoň by měly znát. Tyto zemědělské subjekty si na kompenzační platbu činí nárok, ačkoli cukrovku dále nepěstují.

Je nutné pro objektivitu názoru na danou věc uvést, že Česká republika nahlásila jako referenční rok pro příznání kompenzačních plateb hospodářský rok 2005/2006. Tím umožnila

subjektům uvažujícím o ukončení pěstování řepy si výplatu kompenzačních plateb „zafixovat“. Česká republika přitom měla možnost uplatnit i rok následující, to by ale situaci zásadně stejně neřešilo. Nicméně díky enormnímu úsilí Komise ES došlo k postupnému nesystémovému „de-couplingu“ této platby, přičemž existovala určitá možnost přiřadit Oddělenou platbu za cukr (SSP) na skutečně vyrobený kvóťový cukr z cukrové řepy aktuálně pěstované v daném roce na našem území.

Výsledkem toho je stav, kdy je sice tato platba vyplácena na bázi referenčních údajů hospodářského roku 2005/2006, avšak i těm pěstitelům, kteří již aktivní pěstování opustili a tuto platbu berou jako jakousi „rentu“.

Na tomto místě je nutné uvést, že těm řepařům, kteří byli v důsledku reformy nuceni ukončit pěstování cukrovky, byly vyplaceny značné finanční prostředky z Restrukturalizačního fondu EU – výše těchto plateb pro neaktivního pěstitele je:

- podíl na restrukturalizační podpoře (dle článku 3 odst. 5. písm. a) nařízení ES č. 320/2006) 68 tis. Kč/ha,
- podíl na diversifikační podpoře (dle článku 6 odst. 2. nařízení ES č. 320/2006) 24 tis. Kč/ha,
- celkem 92 tis. Kč/ha.

K těmto prostředkům budou až do roku 2010 dostávat všichni pěstitelé, kteří měli v referenčním období uzavřeny smlouvy na dodávky cukrovky, ještě částku Oddělené platby za cukr dle ustanovení čl. 143ba nařízení ES č. 1782/2003. Tolik pro základní připomenutí některých faktů.

Úsilí o zachování udržitelného rozměru pěstování cukrové řepy v České republice

Proces zachování udržitelného rozměru pěstování cukrové řepy v České republice ovlivňují:

- nesystémovost a nedotažení některých opatření Komise ES v rámci reformy SOTC, zejména s ohledem na systém vyplácení přímých podpor v rámci NČS (SAPS),
- posilující kurz české koruny vůči euru,
- klesající cena cukrové řepy – jednak v důsledku reformy a jednak vlivem posílení kurzu české koruny,
- nemožnost aktuální kompenzace poklesu cen ze strany cukrovarů v důsledku stále vysokých odvodů finančních prostředků do Restrukturalizačního fondu.

Za situace, kdy na naše řepářství působí výše uvedené faktory a kdy se prohlubuje krize právě v jejich důsledku, inicioval Českomoravský cukrovarnický spolek (ČMCS) jednání s Ministerstvem zemědělství ČR. Na jednání bylo poukázáno na tento

stupňující se problém a zástupci MZe byli vyzváni k neodkladnému řešení krize. Představitelé ČMCS jednali o řešení situace postupně s ředitelkou odboru komodit ing. Evou Divišovou, náměstkem ministra ing. Stanislavem Kozákem a jednání byla završena schůzkou s ministrem zemědělství Mgr. Petrem Gandalovičem. Pan ministr jednoznačně potvrdil politickou vůli zástupců ministerstva se řešením narůstající krize v cukrovarnictví zabývat a nastalou situaci v rámci legislativních možností EU také řešit. Rovněž vyjádřil názor, že bude podporovat takové řešení, které bude směřovat k udržení současného rozměru pěstování a stimulovat aktivně pěstující subjekty.

Tento názor ministr zemědělství tlumočil rovněž na následujícím setkání s vedením Agrární komory ČR. V rámci snahy nalézt řešení krizového stavu zorganizovali 19. srpna 2008 zástupci společnosti Cukrovary a lihovary TTD, a. s., agronomickou konferenci v Nymburce. Konference s názvem „Stabilizace produkce cukrové řepy v České republice“ měla za cíl informovat pěstitele této společnosti o aktuálním stavu s důrazem na postup našeho největšího výrobce cukru vůči svým pěstitelům v následujících letech. Jednání se na pozvání účastnili zástupci nevládních profesních organizací – prezident Agrární komory ČR ing. Jan Veleba, předseda Zemědělského svazu ČR ing. Miroslav Jírovský, předseda Svazu pěstitelů cukrovky Čech ing. Zdeněk Joudal, výkonný ředitel Svazu pěstitelů cukrovky ing. Jiří Krouský a výkonný ředitel ČMCS dr. Josef Pojer. Pozvaného zástupce MZe ČR, náměstků ministra ing. Stanislava Kozáka, na jednání zastupovala ředitelka odboru rostlinných komodit ing. Eva Divišová.

Z přednesených diskusních příspěvků bylo patrné, že v zásadě všichni podporují snahu iniciovanou zástupci ČMCS o „narovnání“ kompenzačních plateb ve prospěch aktivně pěstujících zemědělských subjektů. Zástupce Svazu pěstitelů cukrovky Čech, ing. Joudal, pozitivně hodnotil deklarovaný přístup akciové společnosti Cukrovary a lihovary TTD a vyzval k podobné deklaraci „budoucího přístupu“ i zástupce moravské části výrobců cukru v České republice.

Ing. Stanislav Tobola, generální ředitel největšího výrobce cukru v regionu Moravy – akciové společnosti Moravskoslezské cukrovary, na tuto výzvu reagoval a společnost v nejbližších dnech zveřejní příslušné prohlášení.

Opravdu je třeba se bát zvýhodnění aktivních pěstitelů?

Problematika byla dále projednávána v rámci jednání Komoditní rady Agrární komory ČR (24. a 31. července 2008). S ohledem na narůstající odpor zástupců Svazu pěstitelů cukrovky Moravy a Slezska, kteří nebyli a dosud nejsou ochotni akceptovat takové řešení, které by, byť alespoň částečně, zvýhodnilo aktivně pěstující zemědělce oproti „referenčním rentiérům“. Naproti tomu lze ocenit přístup a podporu tomuto řešení ze strany vedení SPC Čech, které na jednáních nevládních profesních organizací prezentoval předseda ing. Joudal.

Lze chápat obavy některých pěstitelů. Poté, co navržené zvýhodnění aktivních pěstitelů podpoří, mohou být nuceni ukončit pěstování z důvodů uzavření cukrovarnického podniku, kterému dosud řepu dodávali. Tento argument by jistě bylo nutné objektivně uznat, kdyby zároveň s jeho uplatňováním byla viditelná i snaha o řešení takové situace. Tedy – kdyby se tito pěstitelé domáhali v návaznosti na takovýto možný budoucí vývoj třeba u MZe ČR pojistky, která by je před takto vynuceným

koncem pěstování cukrovky ochránila. Možnost uplatnit řešení diferenciací výplat kompenzačních plateb ve prospěch aktivních subjektů v návaznosti na existenci dlouhodobých smluv až do předpokládaného konce termínu jejich výplat je nasnadě. Proto překvapí, že o to ani jediný subjekt (argumentující svým vynuceným koncem a zařazením se tak do kategorie neaktivních pěstitelů) dosud Ministerstvo zemědělství nepožádal. O této možnosti nebo o jiném řešení se dosud ani na žádné úrovni nejednalo.

Závěrem

Subjekty samostatně hospodařící (a rovněž i tak uvažující), ale nejen oni, si udělají svůj závěr sami. Nicméně pro ty ostatní bude korektní jej nyní alespoň naznačit.

Jde některým zemědělským subjektům na Moravě skutečně o zachování udržitelného rozměru pěstování cukrovky v ČR s tím, že podpoří maximální možné rozlišení výše výplat kompenzačních plateb aktivním (tedy i sobě samým) pěstitelům? Nebo budou za každou cenu setrávat na pozici, jejíž základním argumentem je tvrzení, že kdyby toto řešení podpořili, podřezou si větev na které sedí?

S ohledem na to, co již bylo k věci řečeno, je korektní konstatovat, že lze chápat motiv chování některých pěstitelských subjektů „příjemců kompenzační platby – rentiérů“, kdy v důsledku snahy podpořit aktivní pěstitele má najednou dojít ke snížení nebo dokonce ke zrušení takto vyplácené „renty“. Dovolím si však tvrdit (přičemž příznávám, že jsem nezjišťoval stanovisko každého řepáře), že drtivá většina aktivních pěstitelů cukrovky podporuje takové řešení, které nebude jednostranně zvýhodňovat „příjemce plateb – rentiéry“, tj. ty subjekty, které už cukrovou řepu pěstovat přestaly, nebo ji už dále pěstovat nechtějí.

Stanovisko ČMCS k řešení výše popsaného problému je jednoznačné. Všechny cukrovarnické společnosti, členové ČMCS, jednomyslně podporují rozlišení výše vyplácených finančních prostředků ve prospěch aktivních pěstitelů. Nechápu postoj vedení SPC Moravy a Slezska, které se staví za demotivující vyplácení těchto prostředků, tedy vyplácení kompenzačních plateb bez ohledu na to, zda příjemce platby je aktivně pěstujícím subjektem, či nikoli.

Vedení Českomoravského cukrovarnického spolku varuje před unáhleným rozhodováním zemědělců opustit v České republice tradičně rentabilní odvětví, jakým pěstování cukrovky v minulosti bylo a jak věří, v budoucnu opět bude. Takovéto kroky považuje za konečné a nevratné. Důvodem je fakt, že pěstitel může cukrovou řepu znovu začlenit do svého osevního plánu, avšak dojde-li v důsledku nedostatku cukrovky k uzavření cukrovarnického podniku, půjde o krok nevratný.

Josef Pojer, ČMCS

Kontaktní adresa:

JUDr. Josef Pojer, Českomoravský cukrovarnický spolek, Lužná 591/4, 160 00 Praha 6, e-mail: pojer@cmcs.cz